

Sygn. akt. IV Ka 87/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy IV Wydział Karny Odwoławczy
w składzie:

Przewodniczący SSO Wiesław Juchacz

Sędziowie SO Adam Sygit

SO Piotr Kupcewicz - sprawozdawca

Protokolant sekr. sądowy Dominika Marcinkowska

przy udziale Andrzeja Chmieleckiego Prokuratora Prokuratury Okręgowej
w Bydgoszczy

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2014 roku

sprawy **skazanego S. C.**

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy

z dnia 18 grudnia 2013 roku sygn. akt IV K 619/13,

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że obniża kary łączne wymierzone skazanemu – w pkt. I do 4 (czterech) lat pozbawienia wolności, zaś w pkt. IV do 3 (trzech) lat i 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności; w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy; zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. N. T. – Kancelaria Adwokacka w B. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym; zwalnia skazanego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze i jego wydatkami obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IV Ka 87/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 18 grudnia 2013 roku, wydanym w sprawie sygn. akt IV K 619/13, Sąd Rejonowy Bydgoszczy po rozpoznaniu wniosku S. C., skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 6.04.2011r., sygn. akt XVI K 262/11, za czyny z art. z art. 278 § 2 kk w z w. z art. 64 § 1 kk stanowiące ciąg przestępstw z art. 91§1 kk popełnione w nieustalonym czasie, jednak nie później niż do dnia 27.07.2010 roku, do dnia 5.08.2010r, do dnia 4.07.2010 roku oraz do dnia 7.07.2010 roku, na karę 2 lat pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat, 50 stawek dziennych grzywny, po 10 złotych każda, wraz z obowiązkiem naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem; przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 3.07.2013r. zarządzono wykonanie 2 lat pozbawienia wolności,

2. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 29.03.2012 r., sygn. akt XVI K 256/11, za czyn z art. z art. 286§1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełniony w dniu 1.02.2011r. na karę roku pozbawienia wolności, 100 stawek dziennych grzywny, po 10 złotych każda, wraz z obowiązkiem naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem;
3. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 26.04.2012r., sygn. akt XVI K 105/11, za czyny z art. z art. 286§1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk oraz z art. 13§1 kk w zw. z art. 286§1 kk w zw. z art. 64§1 kk stanowiące ciąg przestępstw z art. 91§1 kk, popełnione w dniach 31.01.2010r., 1.02.2010r., 4-18.02.2010r., 22.02.2010r., 23.02.2010r., 20.03.2010r., 28.03.2010r., 29.03.2010r., 30.03.2010r, 2.04.2010r, 4.04.2010r., 5.04.2010r, 7.04.2010r., 9.04.2010r., od 9 do 19.04.2010r, 10.04.2010r, 11.04.2010r. i 1.04.2010r., na karę 2 lat pozbawienia wolności, wraz z obowiązkiem naprawienia części szkody wyrządzonej przestępstwem; przy czym na poczet kary pozbawienia wolności zaliczono oskarżonemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w dniu 9.08.2010r;
4. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 17.04.2012r., sygn. akt XVI K 3136/11, za czyn z art. z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełniony w okresie od 6.10.2010r do 13.10.2010r na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności,
5. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 19.03.2013r., sygn. akt XVI K 1793/12, za czyn z art. z art. 284 § 2 kk i art. 12 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełniony w okresie od 9.09.2011r do 13.12.2011r na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, wraz z obowiązkiem naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem,
6. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 18.07.2013r., sygn. akt XVI K 3052/12, za czyn z art. z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełniony w okresie od 22.03.2012r do 5.04.2012r na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, wraz z obowiązkiem naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem,
7. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 22.08.2013r., sygn. akt IV K 405/13, za czyn z art. z art. 284 § 2 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełniony 2.11.2012 na karę roku pozbawienia wolności oraz z art.286 § 1 kk w zw. z art. 270 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 64§1 kk popełniony w dniu 2.11.2012r na karę roku pozbawienia wolności, przy czym w miejsce kar jednostkowych pozbawienia wolności wymierzono karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz orzeczono obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem;
8. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 16.07.2013r., sygn. akt III K 221/13, za czyn z art. z art. 284 § 2 kk, 286 § 1 kk, art. 270 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk popełniony w okresie od 28.12.2012r do 30.12.2012r na karę roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, wraz z obowiązkiem naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem,

orzekł:

- I. na podstawie art. 569 § 1 kpk w zw. z art. 85 kk i art. 86 § 1 kk kary pozbawienia wolności orzeczone w wyrokach opisanych w punktach 1, 2, 3 i 4 wyroku połączył i wymierzył skazanemu karę łączną 5 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności,
- II. na podstawie art. 569 § 1 kpk w zw. z art. 85 kk i art. 86 § 2 kk kary grzywny orzeczone w wyrokach opisanych w pkt 1 i 2 wyroku połączył i wymierzył skazanemu karę łączną 130 stawek dziennych grzywny po 10 złotych każda,
- III. na poczet kary łącznej pozbawienia wolności wymierzonej w pkt I zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w dniu 9.08.2010r;
- IV. na podstawie art. 569 § 1 kpk w zw. z art. 85 kk i art. 86 § 1 kk kary pozbawienia wolności orzeczone w wyrokach opisanych w punktach 5,6,7 i 8 wyroku połączył i wymierzył skazanemu karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;
- V. pozostałe orzeczenia zawarte w połączonych wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu;
- VI. kosztami postępowania w sprawie wydania wyroku łącznego obciążył Skarb Państwa.

Z wyrokiem tym nie zgodził się skazany, który w swej osobistej apelacji zarzucił, iż orzeczone kary łączne pozbawienia wolności są rażąco surowe. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie kar łącznych pozbawienia wolności na zasadzie pełnej absorpcji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja skazanego jest częściowo zasadna, prowadzić więc musiała do zmiany zaskarżonego wyroku, choć nie w stopniu, w jakim wniósł o to skazany swym środkiem zaskarżenia.

Na początku należy podnieść, że jakkolwiek skazany w swym środku zaskarżenia kwestionował tylko wysokość orzeczonych kar łącznych pozbawienia wolności, to obowiązkiem sądu odwoławczego w realiach niniejszej sprawy było poddanie kontroli instancyjnej całego wyroku, w każdym elemencie tego rozstrzygnięcia.

Wyrok łączny jest szczególnym rodzajem wyroku skazującego, nie rozstrzygającego o kwestii winy, o której prawomocnie już orzeczono w podlegających połączeniu wyrokach, lecz tylko w przedmiocie kary (łącznej). Przy orzekaniu kary łącznej w ramach wyroku łącznego należy brać pod uwagę przede wszystkim ogólne zasady orzekania o karze łącznej, określone w Kodeksie karnym (por. szerzej Zb. Gostyński w Komentarzu do Kodeksu postępowania karnego, Warszawa 1998, T.II, str. 823 i n.). Potrzeba wydania wyroku łącznego zachodzi wówczas, gdy sprawca przed datą pierwszego wyroku skazującego popełnił wiele przestępstw, ale - z różnego rodzaju przyczyn - nie został za nie skazany jednym wyrokiem, lecz wieloma wyrokami. Rodzi to konieczność w wyroku łącznym, takiego łączenia kar orzeczonych za poszczególne przestępstwa, jakie miałyby miejsce, gdyby sprawy o te przestępstwa były rozpoznawane w jednym postępowaniu, a więc łączenia je w taki sposób, w jaki zostałyby połączone w pierwszym wyroku skazującym. Oznacza to, że granicą wyznaczającą możliwość łączenia kar w wyroku łącznym jest data wydania pierwszego wyroku skazującego. Przestępstwa popełnione po tej dacie mogą tworzyć odrębny zbieg, skutkujący orzeczeniem odrębnej kary łącznej (por. wyrok SA we Wrocławiu z 23.12.2002r., II AKa 556/02, OSA 2003/4/31). Wydając wyrok łączny, sąd orzekający nie jest uprawniony do ponownego rozważenia tych samych okoliczności, które legły u podstaw wymiaru kar w poprzednio osądzonych sprawach, lecz powinien rozważyć przede wszystkim, czy pomiędzy poszczególnymi czynami, za które wymierzono te kary, istnieje ścisły związek podmiotowy lub przedmiotowy, czy też związek ten jest dość odległy lub go w ogóle brak, a ponadto powinien rozważyć, czy okoliczności, które zaistniały już po wydaniu poprzednich wyroków, przemawiają za korzystnym lub niekorzystnym ukształtowaniem kary (por. wyrok SN z 25.10.1983r., OSNKW 1984/5-6/65, z glosą L. Paprzyckiego, NP. 1986, nr 3, s.112).

Rozważając wysokość kary łącznej orzeczonej wyrokiem łącznym sąd meriti powinien mieć zatem na uwadze przede wszystkim te dyrektywy wymiaru kary, jakie wynikają z przepisów art. 85 k.k. i 86 § 1 k.k., bowiem warunki do orzeczenia kary łącznej, o których mowa w art. 569 § 1 k.p.k., należy rozumieć - wobec braku odmiennych uregulowań w rozdziale 60 k.p.k. - jako zasady (kryteria) łączenia kar, określone przez prawo karne materialne. Wyrok łączny jest tylko instytucją procesową realizującą normy prawa materialnego, m.in. przepisów art. 85 i 86 k.k.

Zgodnie z treścią art. 85 k.k., wymierzając karę łączną, sąd meriti bierze za podstawę kary wymierzone z osobna za zbiegające się przestępstwa, natomiast zgodnie z art. 86 § 1 k.k. karę łączną wymierza się w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za zbiegające się przestępstwa do ich sumy. W razie potrzeby wydania wyroku łącznego obejmującego wyroki, w których poprzednio wymierzono kary łączne, węzeł łączący te kary ulega rozwiązaniu, wskutek czego w nowym wyroku łącznym podlegają połączeniu kary orzeczone za poszczególne przestępstwa, a nie kary łączne.

Doktryna i judykatura wykształciły trzy podstawowe systemy wymiaru kary łącznej. Sąd meriti przedstawił je w uzasadnieniu swego wyroku.

Odnosząc powyższe rozważania do realiów i okoliczności niniejszej sprawy stwierdzić należy przede wszystkim, iż sąd meriti w sposób jak najbardziej prawidłowy, zgodny z treścią przywołanych przepisów ustawy, ustalił powyższe, realne zbiegi przestępstw, a co za tym idzie możliwość wymierzenia orzeczonych kar łącznych, dla czego wskazał stosowną

cezurę czasową. Jednocześnie w uzasadnieniu orzeczenia (powołując się na aktualnie obowiązującą i zasługującą na pełną aprobatę linię orzeczniczą) wskazał, iż granice realnego zbiegu przestępstw wyznacza chronologicznie pierwszy wyrok, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnego (kolejnych) przestępstwa.

Mając na względzie powyższe sąd pierwszej instancji w pełni uprawnienie doszedł do przekonania, iż w przedmiotowej sprawie występują warunki do połączenia kar orzeczonych wyrokami opisanymi w punktach 1 – 4 i osobno 5 - 8 komparycji wyroku.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku łącznego sąd rejonowy w sposób szczegółowy i w pełni przekonujący wykazał, w jakich granicach władny był wymierzyć orzeczone w stosunku do skazanego kary łączne i czym kierował się ustalając ich wysokość. W ocenie Sądu Odwoławczego Sąd Rejonowy nie do końca jednak z należytą wagą uwzględnił okoliczności, które miały znaczenie dla rozstrzygnięcia w przedmiocie wysokości orzeczonych kar łącznych pozbawienia wolności.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że w motywacyjnej części wyroku sąd I instancji skupił się przede wszystkim na wskazaniu, dlaczego nie było możliwe orzeczenie wobec skazanego obu kar łącznych pozbawienia wolności przy zastosowaniu zasady absorpcji, a więc w wysokości odpowiednio 2 lat pozbawienia wolności i roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Z argumentacją w tym zakresie przywołaną należy się zgodzić. Słusznie sąd ten wskazał, że znikąd nie wynika, by kara, orzeczona w wyroku łącznym, miała być premią dla skazanego, który dopuścił się więcej niż jednego przestępstwa, co przecież samo w sobie wskazuje na znaczny stopień demoralizacji takiej osoby, która dopuszcza się więcej niż jednego przestępstwa. Tym bardziej wielokrotna karalność skazanego, obejmująca zarówno wyroki, podlegające łączeniu w przedmiotowej sprawie, jak i wcześniej wobec niego wydane, nie pozwalała na to, by kary łączne pozbawienia wolności, mogły być wobec niego orzeczone w formalnie najniższej możliwej wysokości. Zarówno względy prewencji indywidualnej jak i ogólnej bez wątpienia przemawiały przeciwko takim rozstrzygnięciom. Wskazać również można, że wymiar kary łącznej w oparciu o zasadę pełnej absorpcji może mieć miejsce w tych przypadkach, w których granica pomiędzy realnym, a pomijalnym zbiegiem przestępstw, nie jest zarysowana zbyt wyraźnie, gdy z dwóch pozostających w zbiegu przestępstw jedno dominuje w ocenie całości zdarzenia (por. np. K. Buchała, A. Zoll, Komentarz do Kodeksu Karnego, Zakamycze 1998, s. 562-563). Taka sytuacja nie zachodzi w przedmiotowej sprawie.

Sam skazany w swej apelacji nie przedstawia argumentów, które by uzasadniały zastosowanie wobec niego pełnej absorpcji przy wymiarze kar łącznych pozbawienia wolności. Jak wskazano wyżej, orzekając o karze łącznej w wyroku łącznym, sąd meriti co do zasady nie może brać pod uwagę tych okoliczności, które miały zasadnicze znaczenie dla określenia wysokości poszczególnych kar podlegających łączeniu. W szczególności orzekając poszczególne kary jednostkowe sądy miały na względzie stopień społecznej szkodliwości poszczególnych czynów skazanego, podobnie jak stopień jego zawinienia, a także postawę skazanego w toku poszczególnych postępowań. Nie może więc skazany domagać się, by to, że jego poszczególne czyny ewentualnie cechował niewielki stopień społecznej szkodliwości, on sam w ich popełnienie został przez kogoś „wplątany”, zaś w toku poszczególnych postępowań wskazywał na udział i rolę innych osób – były okolicznościami, które sąd uwzględniałby przy ustalaniu wysokości poszczególnych kar łącznych pozbawienia wolności, orzekanych w wyroku łącznym.

Skupiając się na wykazaniu, że nie jest możliwe wymierzenie skazanemu kar łącznych w możliwie najniższych wymiarach, sąd meriti nie wykazał jednak, by obie łączne kary pozbawienia wolności należało orzec w wysokościach zbliżonych do górnych granic tych kar, a więc na zasadzie zbliżonej do pełnej kumulacji. Pamiętać zaś należy, że mechaniczne stosowanie zasady pełnej kumulacji kar z reguły nie zasługuje na aprobatę, ponieważ stanowić by mogło wyraz formy odpłaty i wysokość tak ustalonej kary łącznej powinna być obniżona również wtedy, gdy kara taka nie była w danym przypadku celowa. Przecież gdyby nawet było możliwe uzasadnienie wymierzenia kary łącznej na zasadzie pełnej kumulacji, czy też zbliżonej do niej – kierując się przede wszystkim związkami podmiotowo przedmiotowymi pomiędzy poszczególnymi przestępstwami - to karę taką należałoby obniżyć, gdyby wszystkie cele kary, o których mowa w przepisach art. 53 i nast. kodeksu karnego, pozwalała zrealizować kara orzeczona w niższym rozmiarze.

W ocenie Sądu Okręgowego w tym zakresie zbyt małą wagę sąd a quo przyłożył do tych okoliczności, które nakazywały jednak istotne obniżenie orzeczonych kar łącznych w porównaniu do ich możliwych maksymalnych wymiarów.

Na wysokość kary łącznej wpływ mieć przede wszystkim powinny – związek podmiotowo-przedmiotowy zachodzący pomiędzy przestępstwami, za które wymierzone zostały poszczególne kary jednostkowe, z drugiej zaś strony względy prewencji – szeroko rozumianej (indywidualnej i ogólnej). W przedmiotowej sprawie zachodzą ściśle związki przede wszystkim przedmiotowe, pomiędzy poszczególnymi przestępstwami. Wskazał na nie sąd meriti w uzasadnieniu swego wyroku, nie przydając im jednak właściwej wagi. W ocenie Sądu Okręgowego to, że w istocie wszystkie przestępstwa, których dopuścił się skazany, były przestępstwami przeciwko mieniu, popełnionymi w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w stosunkowo krótkich okresach, uzasadniało odstąpienie od zasady kumulacji przy orzekaniu kar łącznych, w większym zakresie, niż zrobił to sąd meriti, nawet, jeśli popełnione zostały na szkodę różnych pokrzywdzonych – co mając na względzie charakter tych czynów jest przecież oczywiste. Oczywiste jest również, że – uwzględniając wielość czynów, jakich dopuścił się skazany – w realiach niniejszej sprawy przestępstwa, popełnione w ramach obu ciągu przestępstw, były popełnione w krótkim okresie. Jak już wskazano to wyżej – nie można przy wymiarze kary łącznej kłaść nacisku na te okoliczności, które decydowały o wymiarze poszczególnych kar jednostkowych, stąd też niesłusznie sąd meriti uznał, że za wymierzeniem kar łącznych na zasadzie zbliżonej do kumulacji, przemawiały też takie okoliczności, jak premedytacja w popełnianiu poszczególnych przestępstw, ich planowanie, czy też popełnienie ich w warunkach recydywy.

Sąd Okręgowy uznając, że orzeczone wobec skazanego kary łączne pozbawienia wolności były rażąco surowe, miał na względzie również informacje, zawarte w opinii o skazanym, przekazanej przez administrację Aresztu Śledczego w B.. Zachowanie skazanego nie budzi zastrzeżeń, był tylko nagradzany regulaminowo, nigdy nie karany. To zachowanie w trakcie odbywania poszczególnych kar jednostkowych pozbawienia wolności, również nie zostało przez sąd meriti uwzględnione w wystarczającym stopniu, a powinno być uwzględnione dla oceny postępów w resocjalizacji skazanego, jego zachowania po popełnieniu przestępstw, za które został skazany poszczególnymi wyrokami, podlegającymi łączeniu.

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że konieczność odbycia dwóch kar łącznych – w wymiarze 4 lat i 3 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności, bez wątpienia będzie tak dotkliwe dla skazanego, że pozwoli na realizację celów kary, wskazanych w przepisie art. 53 k.k., w tym również celu w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Kary w tej wysokości są karami na tyle surowymi, że na pewno nie spowodują powstania przekonania – ani u skazanego, ani u innych osób - że popełnienie więcej niż jednego przestępstwa przynieść może korzyść i pozostać w istocie bezkarne. Nie uznając, by zawsze obniżenie wysokości kary łącznej i stosowanie wobec skazanego zasady asperacji w stopniu bardziej zbliżonym do zasady absorpcji, miało być zasadą, mającą zastosowanie w każdym przypadku, na gruncie przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy uznał, iż celowe i słuszne będzie orzeczenie kar łącznych we wskazany wyżej sposób.

Skazany nie kwestionował sposobu i wysokości orzeczonej w pkt II kary łącznej grzywny, Sąd Okręgowy również z urzędu nie dostrzegł okoliczności, które nakazywałyby podważenie rozstrzygnięcia w tym zakresie w jakimkolwiek zakresie.

Mając na uwadze przytoczoną wyżej argumentację, przy braku okoliczności, które należy brać pod uwagę z urzędu (art. 439 k.p.k. i art. 440 k.p.k.), sąd zmienił zaskarżony wyrok w zakresie wyżej wskazanym, zaś w pozostałej części jako trafny utrzymał go w mocy (art. 437 § 1 i 2 k.p.k.).

Ze względu na sytuację majątkową skazanego, został on zwolniony od kosztów za postępowanie odwoławcze.